Զարմանք ահրկ ինձ դիտովին՝ թէ մերկանգամ ծագք զեմրդ,
Ի մերկ յոստոց կանաչամոյր զարդարեցան զեղազարդ.
Ո՞ հաւատայր տղեղագէմ և գոտացեալ բոյսք և տունկք,
Շրջեալ այսպէս փառազարդել զերմի յոգենեան ծառատունկք.
Ցարդ իշխեր մեզ հոգմ ըգարար և ցուրտն ձմերան զառնաշունչ,
Ահա զեփիւռն մեզ զովասիրուն հնչէ խաղաղ կենսաշունչ.
Արդ հաշտութիւն. արդ քաղցրութիւն. արդ սէր ծաւալ ի բնութեան,
Ցառմենեսին համատարած խաղայ խնդանք բերկրութեան.
Ո՜վ. արդարև մեծ ես դու Տէր՝ դու և առնես զքանչելիս.
Զանցուսային զձնեսս ի գեղ և ի կարգս ի բազիս,
Զի ի կամաց քոց միմիայն կախին բնութիւնք ամենայն.
Որպէս կամիս նոյնպէս շարժին զի հպատակ տեառնդ կան.
Ա՜խ. Հայկազանցս Տէր, թո՛ղ աշխարհ զերմի պերճ գարուն նորաստանչ,
Քեզ նորագեղ բարեկարգեալ զայցէ յերև ճօխապանծ.
Տե՛ս՝ որպիսի՞ նախատեն մեզ աբք փանարի չարաբեր . . .
Եւ զրացիք ծիծաղին զմեզ՝ ծառայք յառնեն ընդդէմ մեր.
Նորակրօնք եղեալ են զայդ զառնագեսս ձեւացեալ,
Հնչեն ի մեզ հոգեառատուս հոգիք թիւր ուսմանիք շաղաղեալ.
Որով և սիրոյք մեր ի միմեանց պաղեցուցեալ ատակապին,
Տիրեն մեզ հեռք ատելութիւնք և անջատումն զառնագին.
Վասնորոյ Տէր՝ դու յարուցեալ զմեզ յայրդս Հայկազեան,
Զի ժամանակն արդ զմեզդ հասեալ է ժամն իսկական.
Քաղցրահայեաց երևեցո՛ արփիագեղ դէմք քոյին,
Զմեռնացեալ սառնատաս ոյց . . . թշուառակիր աշխարհին.
Իցէ՞ ջերմիւ անեղ արիւնդ սառնամանիք մեր սրսից,
Դէմ հալելով և ի հոգւոյդ հնչեսցէ սիգ զովալից.
Որով մնաց մեր անդաստանք ծաղկօք ուսման պճնեսցի,
Եւ սէր անկեղծ հոգեպարար ի հոգիս մեր ապեսցի.
Եւ երբ այսպէս յեղաշրջեալ անիւք ամաց բարեբաստ,
Գարուն չքնաղ զառնայ ի մեզ՝ հողմք լռեսցին չարաստաս.
Ի հայրենիս հարազատք մեր եկեալ սիրով անկասկած,
Ո՜հ միարան յայն վեհ գարնան տացուք փառս քեզ Աստուած.

Գրիգոր Ա-բարգիզ Ա՝ապրիլեանեան

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՍՆԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՇԱՀԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Ո՛չ մէկ մարդութեանց չաստուածն չունի աշխարհս այս վերայ այնչափ երկրպագուք և խնկարկուք, որքան որ այս երկու զլխաւոր ախտից ստուածուհիներ, ամէն տեղ սոցա համար փառաւոր մեհեանններ, ամէն տեղ սոցա բարձրաբերձ բագիններ, ամէն քաղաքաց և գիւղից մէջ սոցա համար երգեցիկ գուսաններ և մարգարէներ պատրաստ են։ Քրիստոնէութիւնն, որ իւր կենսարար վարդապետութիւններով կոսպաշտութեան դէմ այնչափ պատերազմեցաւ, կռատունները տապալեց և կռա-

պարիշանները 'ի լոյս Աստուածգիտութեան վերածեց, տակաւին չ'կարողացաւ այս երկու անգամ Աստուածուհեաց վերայ կատարեալ յաղթանակ կանգնել, և սոցա արբանեակներ բոլորովին աշխարհէս ջնջել. Հրջի՛ր փողոցները՝ ամէնէն աւելի սոցա աշակերտեալք կ'տեսնես. Մտի՛ր վաճառանոց, ուր կ'տեսնես այս արիւնարբու Աստուածուհիքը յաղթական դրօշ ձեռքերնին կանգնած, առևտրական անարատ հաշուոց մէջ իրենց խարդախութեան որոմն ցանելով, անդադար կ'խրախուսեն իրենց անթիւ ախոյեանները. ոյք 'ի պատիւ սոցա կ'պատերազմին եղբայր՝ եղբօր, բարեկամ՝ բարեկամի, որդին՝ հօր, և ծառայն՝ տիրոջ դէմ. Գնա՛ մտի՛ր համարիւն սիրասուն գերդաստանի մէջ. կ'տեսնես այն տեղ, որ սոքա գահագլուխ բազմած, անմիաբանութեան չարագուշակպատգամներ կարձակեն. բարեմիտ և խաղաղասէր ընտանիքը խռովութեամբ կ'լցնեն. իրարու դէմ կ'յարուցանեն, և նախանձելի միութիւն քայքայելով տունը կ'կործանեն. Միևնոյն՝ համասեռ մարդկային ազգն, կ'տեսնես որ սոցա թելադրութեամբ միմեանց դէմ հուր կ'փայլատակեն, սուր կշողացնեն, որոգայթներ կ'լարեն, անմեղաց արեամբ գետինը կ'ոռոգեն. Սոցա համար ջերմեռանդ հաւատարիմ պաշտօնեաներ կ'հանդիսանան Առզիզաններ, Ֆինկիզխաններ՝, Տուղրիլներ և Լէնկթէմուրներ, որոնք բոլոր աշխարհը այս ոխերիմ Աստուածուհեաց զոհելու իրենց բոլոր ճիգն թափեցին. Նրանի՛ թէ մեր Ազգային պատմական էջերն ևս չ'ներկայացնէին սոցա արբանեկաց անունները. բայց աւա՜ղ կ'տեսնենք Մեհրուժաններ, Վասակներ և այլ այսպիսիք, որոնք՝ իրենց համազգեաց արեամբ հաւատարիմ ծառայութեան անթերի պարտք հատուցին այս երկու այլանդակ ճիւաղաց. Եւ որ աւելի ցաւալին է, իններորդ դարուն Հայաստանն սոցա զոհագործութեան բագին մը դարձաւ իրենց ընտիր ախոյեան Գագիկ Արծրունւոյն առաջնորդութեամբ. որոյ յիշատակն սարսուռ և կսկիծ կ'ազդեն տակաւին զգայուն Հայկազանց սրտերը. Եթէ աշխարհը շրջիս, կ'տեսնես վանօրէից, հին մայրաքաղաքաց, աւանաց և գիւղից աւերակներ, որոնք մեծաւ մասամբ այս մարդախոշոշ տիրապետաց զոհ եղած են. Գնա՛ պատերազմի դաշտը. կ'սարսափիս, տեսնելով որ, 'ի սպաս փառաց Աստուածուհեացս՝ կ'տեղան նետեր, կ'որոտան թնդանօթներ, կճաճան նիզակներ և կարձակուին հրացաններ, որով թաւալգլոր կ'խաղան անթիւ մարդազոհեր, որոց ծուխ բարդ 'ի բարդ կ'ծառանայ 'ի հոտ անուշից այս երկու մարդախանձ անագորոյն բռնաւորաց. Եթէ սարսափ պատեցին քեզ այս ահաւոր տեսարանները, ապա ո՞ր աստիճան սոսկումն, դողումն և զարմանք պիտի պաշարեն քո սիրտը, երբոր մտնես Ամենակալին Սրբավայր Նուիրական Տաճարը. ուստի թէ և հանապազ կ'որոտան սոցա դէմ Աստուածասաստ շանթեր և կայծակներ Առաքելական և Մարգարէական ընթերցուածներէն և հոգելից քարոզչաց և Աստուածաբան վարդապետաց բերաններէն, բայց սոքա անամօթ և անպատկառ, կարհամարհեն այդ սոսկալի վտանգները, ներս կ'մտնեն, նոյն խուկ իրենց թշնամիներէն և նոցա պարագլուխներէն իրենց մահացուշակ կրից այսինքն խռովութեան, ատելութեան, նախանձու, գայթակղութեան և մեղկութեան պաշտպաններ կ'գտնեն. և Աւետարանն սուրբ, որ իրենց դէմ մահացու զէնք մի է, իրենց մոլեգնութեան գործիք անելով, կուտան սոցա ձեռքը. որով գլխաւորութեան, անսխալութեան, իրաւասութեան և բանալեաց ժառանգութեան խնդիրներ և կրօնական տարակարծիք վէճեր յարուցանելով, իրենց դէմ պատերազմի վեհավայր տեղը, իրենց յաղթութեան հանդիսարան կ'դարձունեն. Աւելի պարզ ասելով, այս խորամանկ չԱստուածներէն յորդորուելով՝ ինչե՜ր չ'գործեցին Ջիզվիթներ 'ի վնաս մարդկութեան և լուսաւորութեան. Սպանիոյ մէջ այն զարհուրելի Աֆդօյ տաֆէն առ ի՛նչ կ'պատրաստուէր. Թօղունք Եւրոպայ. Հայաստանի մէջ, Ռունիթոռաց, այն կրօնազեղծ որսորդաց սոսկալի խռովութեանց և ազգաւեր. դաւաճանութեանց նպատակն ի՞նչ էր. Ի՞նչ չարիքներ մնացին, որ չ'գործեց անիծապարտն Նիկոլ՝ Լեհաստանի մերազնէից դէմ. որոց ազգութիւնը կորստեան մատնելու պատճառ դարձաւ 'ի պատիւ անձնական փառասիրութեան և շահասիրութեան. Այս այսպէս այժմ ցաւօք սրտի դուրս եկ Եկեղեցիէն՝ մտի՛ր Դպրոցը, այս հաճասարութեան՝ առաքինութեան և լուսաւորութեան գործարանը, ուր այս չաստուածուհեաց ըսպանման համար մտաւոր զէնքեր կ'պատրաստուին, մանկական բերաններ կ'զօրան, սոցա դէմ մահ

կ՚սպասնան, նոցա ձեռքեր բարոյական սրեր կ՚սրեն, սոցա կորստեան համար որոգայթներ կ՚լարեն . բայց ի՞նչ անես, այստեղ դիւրաւ մուտ կ՚գործեն այս մեր գաղտագողի աղուէսունք . իրենց համար հաւատարիմ արբանեակներ կ՚գտնեն նոյն իսկ Դպրոցական պաշտօնեաներ, նոցանից ամենէն աւելի յարգանք կ՚ստանան, նոցա ձեռօք այդ լուսաւոր գործարանը հիմն 'ի վեր կ՚տապալեն . որոց աւերակաց վերայ սոցա յաղթութեան դրօշն կ՚կանգնի . Այլ ես ի՞նչ երկարեմ . ասածներէս կարծեմ բաւական կ՚պարզուի թէ՛ այս երկու գլխաւոր ախտեր ինչպէ՞ս հաստատուն տիրապետութիւն ստացած են մարդկային բնութեան վերայ . և որչափ չարիքներով լցուցած են թէ հին և թէ նոր աշխարհը իրենց աշակերտաց ձեռքով . որոց համար լալով ասէր Առաքեալն "իբրև զթշնամեաց խաչին Քրիստոսի" .

Այս աշխարհաւերածան ախտից հարազատներ ունին իրենց համար և տարբեր արբանեակներ, որոց առանձնական չարիքներէն աւելի նշանաւորաց համար նաև պարտք կ՚համարիմ որոշ հատուածով մի խօսիլ .

Մ. Պ–ղ–ն

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏ

ԱՄՍԱԳԻՐ

ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ

Արարատ ամսագրոյս ներկայ թուով երկրորդ շրջանը աւարտած լինելով, Խմբագրութիւնը կը փութայ յայտնել և միանգամայն խնդրել իւր Արգոյ բաժանորդներէն, որպէս զի օր յառաջ բարեհաճին ամէն Հայաբնակ քաղաքներում Տեղական ժողովոյ կողմանէ նշանակուած Գործակալաց կանխիկ վճարել ութ ռուբլի բաժանորդագինները ամսագրոյս երրորդ շրջանին համար՝ իւրեանց Հասցէից հետ 'ի միասին:

Այն ամսագրոյս սիրելի Արգոյից մէջ գտած համակրութիւնը և ընդունելութիւնը խրախուսած է մանաւանդ պարտաւորած զխմբագրութիւն սորին՝ մի և նոյն գնով (4 ռ.) բայց փոխանակ երեք՝ ութ թերթով և երբեմն (անցեալ տարուան պէս) յաւելուածով հրատարակել Ամսագիրը:

Անշուշտ եմք, որ մեր սիրելի Արգոյինք՝ խմբագրութեան այսպիսի տնօրէնութենէն գոհ և ուրախ զգացմանց ենթարկուելով, յառաջակայում առաւել ևս համակրութեամբ և ընդունելութեամբ մեծարած Արարատը, նաև կրկին պիտի քաջալերէ Խմբագրութիւնը հետզհետէ ուրիշ կարևոր և օգտաւէտ փոփոխութիւնք յաւելացնելու:

Իսկ իւրաքանչիւր ամսագիրները 'ի ժամանակին բաժանորդաց փութով հասուցանելոյ ազգայ՝ Տեղականական ժողովոյ ձեռք առած միջոցաց և կարգած Գործակալաց շնորհիւ, կը յուսամք, զի այս անգամ պատահած դժգոհութեանց այլ ևս տեղիք մնալու չէ: Գործակալաց անուանքը պէտք է շարունակ հրատարակուին Արարատայ կազմի վերջին երեսում:

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ